

підприємців і менеджерів;

- уміле використання переваг глобалізації інноваційної діяльності.

[1] Дикань В.Л., Толстова А.В. Механізм державного регулювання відтворення та розвитку економіки України в ринкових умовах. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2021/2022. № 76-77. С.5-12

УДК 338.48

НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

DIRECTIONS AND TOOLS FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY ENTERPRISES IN UKRAINE

Д. Д. Торопова

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

D. D. Toropova

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Україна сьогодні переживає вкрай складний етап. Війна, яка охопила територію нашої країни, докорінно змінила життя кожного українця і привнесла значні корективи в роботу економічної системи держави. Внаслідок воєнних дій зазнала пошкоджень виробнича, транспортно-логістична, соціальна та інженерна інфраструктура, об'єкти історичної та культурної спадщини. Щонайменше 216 підприємств були частково або повністю знищені, інші суб'єкти господарювання зазнали фінансових втрат від скорочення чи повного припинення економічної діяльності.

Один із напрямів бізнес-діяльності, який найбільше постраждав від війни, це туристична галузь. Підприємства туристичної індустрії України, які не встигли стабілізувати роботу після пандемії коронавірусу, вимушені були згорнути основну діяльність внаслідок повномасштабної війни. Більшість туристичних підприємств переорієнтувалися на волонтерську діяльність, надаючи транспортні засоби і допомагаючи в організації евакуації громадян та доставки гуманітарної допомоги з-за кордону. Лише в останні тижні деякі з туристичних підприємств, які знаходяться у відносно безпечних регіонах, частково відновили надання туристичних послуг шляхом продажу коротких туристичних турів Західною Україною.

Війна в Україні створює нові проблеми і для глобального економічного середовища та несе значні ризики в аспекті відновлення

довіри після пандемії коронавірусу до безпеки подорожей. Як прогнозують аналітики у випадку затягування збройного конфлікту глобальна індустрія туризму може втратити щонайменше 14 млрд дол., а повноцінне відновлення галузі відбудеться не раніше 2025 р. з притоком туристів у 1,5 млрд осіб.

Слід зазначити, що до початку війни згідно з дослідженнями щодо привабливості України як туристичної локації, більшість іноземців цілеспрямовано подорожувала до великих міст з аеропортами – Києва, Львова, Одеси та Харкова, однак лише 9 % туристів під час візиту до України перебували в межах одного населеного пункту. Якщо говорити про рівень задоволеності іноземців від перебування в нашій країні, то він досить високий – 78 % респондентів вважають Україну привабливою та безпечною для туризму. Найбільше закордонним гостям сподобалася українська природа (85 %), національна кухня (82 %), архітектура (79 %), історичні та культурні пам'ятки (75 %). У свою чергу, українці віддають перевагу відвідуванню Одеської, Львівської, Закарпатської та Івано-Франківської областей і міста Києва. В якості найулюбленіших видів відпочинку вказують пляжний, екскурсійний та гірськолижний туризм [1].

Як свідчить світовий досвід післявоєнний час надає значні можливості для відновлення туристичної індустрії завдяки збільшенню потоку як внутрішніх, так й іноземних туристів, які відвідують місця бойової слави, міста, які отримали статус міст-героїв. Так, наразі вже створити перший віртуальний музей пам'яті війни у вигляді 3D-турів містами й селами Київщини, які першими відчули на собі військову агресію.

Отже, на сьогодні можна констатувати наявність глибокої кризи в туристичній галузі України. У подальшому для реанімації туристичної індустрії доцільним є розроблення дієвого інструментарію забезпечення сталого розвитку підприємств даної сфери з урахуванням зміни ключових цінностей українців і трансформації образу України в іноземних громадян. Відтепер буде зростати зацікавленість у турах, які дозволять детальніше ознайомитися з українськими традиціями, побачити місця історичної спадщини та військової слави. Поряд з цим будуть віддавати перевагу і рекреаційному туризму, який передбачає тихий та спокійний відпочинок.

Важливим завданням, яке необхідно буде перш за все вирішити, на шляху сталого розвитку туристичної індустрії – це відновлення і розбудова туристичної інфраструктури. Реалізація такого завдання, з одного боку, потребує значного обсягу державних дотацій, а з іншого – підвищення інвестиційної привабливості туристичної інфраструктури для нарощення інвестицій у галузь і реанімацію туристичного бізнесу. Залучити інвестиції можливо шляхом створення спеціального фонду відновлення туристичної галузі, розроблення локальних проєктів, спрямованих на позиціонування окремих туристичних локацій і обґрунтування важливості їх розвитку.

Для продовження роботи в умовах післявоєнного часу довгострокової підтримки будуть потребувати малі і середні підприємства туристичної індустрії. Ефективними інструментами в цьому сенсі є державно-приватне партнерство і стійка партнерська взаємодія. Для забезпечення ефективної реалізації планів щодо післявоєнного відновлення туристичної індустрії доцільно активізувати співпрацю між основними суб'єктами ланцюжка створення вартості у туристичній галузі як на міжнародному рівні, так і за окремими туристичними напрямками. З огляду на це актуалізується питання цифровізації даного сектору та реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на покращення комунікації з клієнтами та партнерами, ефективного відстеження ринкових змін і оперативного реагування на них.

Таким чином, для ефективного післявоєнного відновлення туристичної індустрії доцільно насамперед прискорити процеси відбудови туристичної інфраструктури, відновити втрачені зв'язки між основними учасниками ланцюжка створення вартості в туристичній галузі, надати всебічну підтримку малим та середнім туристичним підприємствам у процесі стабілізації їх діяльності і забезпечення сталого інноваційного розвитку.

[1] ДАРТ оприлюднює масштабні туристичні дослідження. *Державне агентство розвитку туризму: веб-сайт*. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dart-oprilyudnyuie-masshtabni-turistichni-doslidzhennya> (дата звернення: 18.05.2022).

УДК 331.215.54

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

WAGES AS AN ELEMENT OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEM MANAGEMENT

*докт. екон. наук Л.О. Українська, канд. екон. наук, Н.І. Шифріна
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кулеци (м. Харків)*

***D. Sc. (Econ.) L.O. Ukrainka, PhD (Econ.) N.I. Shyfrina**
*Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Kharkiv)**

Заробітна плата в сучасних умовах господарювання є одним з ключових параметрів управління соціально-економічної системи. Відомо, що при наявності рівноваги на ринку праці в країні спостерігається відсутність перевищення природного рівня безробіття, тобто попит